

MEIE AEG

Milleks õieti elatakse?

Ernst Denfert.

Paljud on mõtelnud selle üle järele ja pole juttunud sellele vastata. Kuid peab sellele kuidagi vastama, et ta elu ei oleks sihitu ega lõikuv.

Milleks õieti elatakse? Nii küsime endilt ajarruttamisest ja kihutamisest äraoleku filmavilgul. Mis on meie elu otstarb? Pole näha mingit kindlat kava. Meie elu näib sihituna ja õnneliku eesmärgita.

Küsimus muutub tungivamaks, kui näeme töötute wiletust, häda ja muret. Saaramme oma osaliselt kinni. Milleks meie elame? Elu annab neile ainult muret, loobumisi ja nad õpiwad tundma waid elu warjukülgi. Olemasolu on näiliselt mõttetu.

Wõi meie seisame haigewoodi ääres. Inimene on suremas suurte walude ja lõpmatu häda all. Ta lahkeb elust, elawate ja oma perekonna hulgast. Seal muutub see küsimus wägemawaks, muutub karjeks, mis tõuseb taewa poole, muutub inimkonna meeleheiteliseks. Milleks elu, kui see toob ainult lõpmatut kannatust, häda, walu ja kurwastust? Olakse peaaegu meeleheitel, waadates kaduwuse nimetusse ja äraitlemata hädasse. Milleks õieti elatakse?

Mis on elu? „Sündimine ja suremine, wahapeal natufene röömu ja palju raskusi, waewa ning kannatusi“.

Milleks õieti elatakse? Elu on tühjus, wiirastus, pettepilt, fata morgana. Usutakse, et elul pole otstarwet, eesmärki ega sihti. Siis nimatakse ja maitstakse elu weel kord täiel sõõmul ja wiistakse siis tühi nõu minema.

Ikka jälle, milleks õieti elatakse? Ei saa wastata sellele küsimusele, millele ometi peab wastama; seda ei tohi elada asjata. Igapäewases elus kuuldawad wastused, nagu: ma elan elu maitsemi-

seks, rikkuse loqumiseks, lastele muretu olemasolu loomiseks ja kuidas nad weel muudmoodi ei kõla, pole põrmugi rahuldawad wastused.

Milleks õieti elatakse? Kust jaame wastuse? Kes ilmutab saladuse, mis on meie elu kohal? Kes tõstab loori? Oma mõistusega ei suuda meie tungida asjade wiimasesse koostõlla.

Wastuse annab sügawaim igatsus, mis waiksetel tundidel elustub inimese rinnas. „Otskui hirw kirjendab weejade järele, nõnda kirjendab minu hing sinu järele. Mu hingel on janu Jumala järele, elawa Jumala järele“. (Laul 42, 2. 3). Meie peame pöörama Jumala poole. „Tema sees elame ja liigume ja oleme meie“. (Ap. teg. 17, 28). Ka jumalamehed on waljus hingewõistluses maadelnud selle küsimuse lahendamisega. Kõige findlamini jaame selle üle wastuse Jumala sõnast.

Milleks õieti elatakse? „Mina olen... käsu läbi käsule surunud, et ma pärast Jumalaga elaksin; mina olen Kristusega risti lõõdud. Mina aga elan; ei mitte mina, waid Kristus elab minu sees.“ Siin on meil wastus. Jumalale elada on elu mõte, otstarwe ja siht. Temas peame olema kõwasti kinnitatud. Meie oma tahtmine peab Jumala tahtmise sees ära kaduma, oma mina samuti, ja Kristus peab meis elawaks saama, peab meile elawaks elujaatawaks teoks saama.

Elatakse selleks, et saada Kristuse jarnajeks, kujundada oma iseloomu tema eeskujul järele, kehastada muule maailmale ristiusku oma enese elus. Wabastaw ja julgustaw on apostli sõna: „Sest ükski meist ei ela iseenelele ja ükski ei sure iseenelele. Sest kui meie elame, siis meie elame Issandale ja kui meie sureme, siis meie sureme Issandale; seepärast ehk meie elame, ehk meie sureme, siis oleme meie Issanda pärast.“

Saanel: Egiptuse jumaluse, Isise, templi wärawate waremehed Ülem-Egiptuses, Phila saarel.

Meie Aeg

3. aastakäit.

Pidage aega talliks!

Nr. 11.

Arheoloogia ja piibel.

William G. Wirth.

Paljud on mõelnud, et meie teaduslikul ajajärgul meie uueaegsete piiblid saada fakte ja mitte olla rahul kuulujuttudega ja traditsioonidega ilmutab, et Vana ja Uue Testamendi kirjad pole seda, mis nendeist arvatakse. Nii mõnigi tõsine hing on olnud kartlik, et 1. Moosese raamatu esimestes peatükkides antud teated ei kannata välja järeldatavust ja et need võivad osutuda legendideks või müütideks. Suurepärane on, et piibel muutub seda tugevamaks, mida enam tugevnevad uurimised. Ja miks ei peaks see olema nii, kuna ta tuleb ju Jumalast? Pühakirjal pole midagi karta uuriva teaduse poolt, kuna otse teadus on õppinud ja õpib veel palju maailma lehekülgedelt.

Täidetud faktidega.

Siljuti oli mul õnn võtta osa Dr. Melvin Grove Kyle loenguist Los Angelesis, Kalifornias. Negajalt oleme lugenud ajalehtedest teateid tema väljakaevamiste üle Palestiinas Kirjath-Sephiris ja tema kui teadlase poolt antud pühakirja tõenduste üle. Ta just saabus Palestiinast ja on kogunud fakte piibli ajaloolise usaldusväärsuse üle. Tema oli pühalt maal selleks, et näha, kas piibli ajaloolise eitamine peab vastu, töötades põhimõttel, et ainuke tee, teada saada, kas piiblis toodud ajalugu on õige, on minna piibli maadele ja uurida seda välja ja kaevata maa seest tema ajaloo fakte.

Kui Joosua käis Kanaani maal sõdimas ja võttis ära „müüridega piiratud linnad“, siis peafiline leidma nende „müüridega piiratud linnade“ jäänuiseid. Müüite ja legende meie ei saa kaevata välja. Ja sedamööda kuidas arheoloogia on muutunud hästiorganiseeritud ja väljatöötatud teaduseks, peafiline saavutama ka tagajärgi. Üks tähtsamaid Dr. Kyle kinnitusi oli, et kus iganes paljud arheoloogid ei alustanud oma tööd skeptilise arvamisega piibli vastu, on nad mõne aasta pärast muutunud ikka enam ja enam piibli jutustuse uskujaks. Pühakirja ajaloolise tähtsuse kohta on leitud nii palju kinnitusi, et need mehed on jõud-

nud waatele, et mis iganes ka piibel ütleb, on õige, ootamata nende kinnitusi. See pole teaduslike meeste poolt küll mitte väga teaduslik, kuid faktid on fundinud neid võtna sama seisukohta. Nemad ei saa sinna midagi parata.

Liig palju usfakust.

Meie läänlased oleme võtnud liiga üleoleva tooni wanade idast päritolevate dokumentide usaldatavuse kohta. Alles muudugi väga teadusemeelsed, on arvatud, et palju, mida jutustasid need manaaegsed Idamaa kirjutajad, ei põhjene tegelikule ajaloolisele, vaid on väljamõeldud lood. Meile jutustatakse, et „ajaloo isa“ Herodotus, oli suurel määral suure luulelennuga kirjanik ja juudi kroonikakirjutaja Josephus oli elava ja ebatäpse ajaloolise ettekujutusega. Nüüd on aga tulnud esile otustav murrang Idamaa uurimise rindel. Orintalistid ütlevad meile nüüd, et wanad dokumendid on tõeliste sündmuste jutustused. Herodotus võis wast olla natuke suure ettekujutusega nähtud ja kuulnud asjade seletamises, kuid ta jutustab nende olemasolu fakti.

Sarnane skeptiline tunne wanade dokumentide usaldusväärsuse kohta polnud sihitud ainult pühakirja vastu. See oli sama hästi sihitud klassiliste teadete vastu. Homerite teade Trooja äravõtmise üle kogu kreeka kangelaste vägitegudega oli meeldim lugu sellest, mida kunagi polnud olemas. Siiski mõni aastakümme tagasi ärist tagasitõmbunud rikas saksa kaupmees Schliemann, kes oli huvitatud klassikust, uskus, et Trooja on tegelikult olemas. Ta läks Väike-Aasiasse ja nüüd teab kogu maailm seda lugu. Leiti Trooja linn kõrge tsivilisatsiooni materjalsete tõendustega ja nüüd meie teame, et Homer ei rääkinud meile väljamõeldut, vaid fakti. Samuti oli Kretaga. Wanad kirjanikud rääkisid selle saare tsivilisatsioonist ja selle suurest kuningast Minajest; kuid uueaja inimesed naerisid selle üle ja ütlesid, et Minas oli vaid legendaarne kuju. Kuid Sir Arthur Evans

läks Kretale, võttis ette arheoloogilised väljakaevamised ja nüüd meie kõik teame selle Wahemere jaare tsivilisatsiooni kõrgeist tajemest. Leiti kuningas Minase palee ja veel rohkem, kui olid jutustanud wanad kroonikud.

Metud fatte alla.

Kas polnud see wana Egiptuse kohtu kroonik Manetho, kes rääkis meie Egiptuse esimesest suurest kuningast Menesest? Moodsad õpetlased aga ütlesid, et Menes pole kunagi elanud, kuid väljapaistev egiptoloogist Dr. W. M. Flinders Petrie leidis Egiptuse liivast Menese haua. Ta leidis veel enam — nimelt, et Menes polnud esimene suur kuningas, waid enne teda oli veel teisi.

Kuid tuleme pühakirja kirjutajate juure. 1. Moosese 11, 2 loeme, et wanad rahwad „hommiku poolt teele läksid“, see tähendab ida poole, I ä n e s t, nagu arwab jeda hebreamees õieti, aga mitte nagu King James Version toob „ida poolt“, mis on täiesti wale tõlge ja annab hoopis wastupidise arwamise. Alles mõni aastakümme tagasi arwasi õpetlased, et Babilon jai oma tsivilisatsiooni walguise idast. Kuid tõendusjed selle kohta, et see ei olnud nii, on olnud nii tugewad, et enamjagu neist on olnud sunnitud wõtma omaks piibli waadet, et Babiloni tsivilisatsioon tuli läänest, ja nad teewad jeda suure wastumeeljusega, sest nii tugewalt on neisse imbunud „Jda“ waade.

Mida wõiwad evolutsionistid teha.

„Kaldea Uri“ kohta teame nüüd, et see oli juur linn väga hästi edenenuid tsivilisatsiooniga. Sellel oli astmeline tempel ja selle templi kõrwal oli teine kena eriehitus — koda wõi kohtukoda. Meie teame jeda sellepärast, et see on lugeda ehitisel enesel. Mõtolge inimestele, kellel juba muinasajal oli kohtukoda nagu meie linnadel tänapäew ja mõistke, et nad pidid olema kõrgel tsivilisatsiooni astmel nagu meie linnad on jeda tänapäewal.

Weel imestustäratavam on aga see, et Uri all on arheoloogid leidnud liiva wõi sawi sees tõendusjed teistest linnadest wõi linnast, millel oli isegi kõrgem tsivilisatsioon Abraami auwäärsest „Kaldea Urist“. On leitud nii peenikest kuld ja hõbe riiistu, nagu tootis neid wana kultuurne Egiptus. Ja pane tähele jeda, et see oli sama palju enne Abraami aega, kui palju Kristus oli peale Abraami aega. Mida wõiwad evolutsionistid teha wanaaja tsivilisatsiooni jarnase mõjuwa tõendusjega, tsivilisatsioon on jeda suurem, mida wanem ta on? Mida wõib nüüd ütelda nende järkjärgult arenewast inintsiwilisatsiooni ideeest? Isegi liiw ja sawi naeruwäärastawad jeda.

Palestiinast enesest teatab Dr. Kyle, et arheologia ilmutab ikka enam ja enam, et see oli Abraami ajal ja enne Abraami aega kõrge tsivilisatsiooni keskuseks. Meie oleme tahtnud mõelda, et kui

Abraam läks Kaldea maalt Kanaanani maale, et ta läks sinna kui metsikule ja tsiviliseerumatu maa le esimese teerajajana. Meie oleme efinud. Dr. Kyle ütleb, ja tõendusjed näiwad jeda ikka enam ja enam kinnitawat, et tegelikult wõis Jordani jõe org Surnumere alumises osas, kus asusid Sodom ja

Arheoloogilised kaevamistööd Ras Shamaras, Põhja-Süürias, kus prof. Schaeffer'i ütelse järele on avastatud „fensatsioonilised teated Wanas Testamendis sisalduwate kirjelduste tõendamiseks.“

Homorra, oma juurepäraste wiljakuse tõttu väga hästi olla kohaks, kus tekkis semiidi kultuur ja tsivilisatsioon. Kui see oli nii, siis on meil teine põhjus selleks, miks isekas ja kawal Lot soowis selle tasandiku linnu, kui Abraam andis temale walida.

Meie teame nüüd, et hebrealased ei toonud tsivilisatsiooni Kanaanani, waid, et see oli seal juba waremalt. Piibel ise ilmutab jeda, kuid imelikul kombel oleme jätnud selle tähelepanemata. Kas meie ei loe 5. Moosese 6, 10. 11: „Ja see peab jündima, kui Jehoowa, su Jumal sind saab wiinud

linna maale, mis ta wandunud ju wanematele Abraamile, Sjaakile ja Jakobile, sulle anda, su ured ja head linnad, mis sa pole ehitanud; ja kojad kõik head täis, mis sa ei ole täitnud, ja raiunud kaewud, mis sa ei ole raiunud, wiina mäed ja õlipuuaiad, mis sa ei ole istutanud; ja sa saad sünnid ja su kõht täis saanud."

Hebrealaſed teadſid ſeda.

Wõttes arweſe aſjaolu, et hebrealaſed olid juſt tulnud Egiptuſeſt, kus nad nägid külluſes „ſuuri ja häid linnu“ ja „kodakiid kõik head täis“ poleks olnud mingit aluſt ſelle ſinnitamiseks Ranaani linnadeſt ja kodadeſt, kui nad poleks olnud ſamal ſiwilifitſiooni taſemel egiptlaſtega. Hebrealaſed teadſid oma kogemuſteſt Egiptuſeſ, mis on head linnad ja kojad. Muidugi olid olemas kõik eelduſed ſelleks, et Ranaan wõis olla kõrgel ſiwilifitſiooni taſemel, pannes tähele, et ta oli tihedalt ſeotud Egiptuſega ja Abraami ajal oli juurelt oſalt Egiptuſe ülemwalitſuſe all.

Sga piibli mail awaſtatud leiduſ on paſuna hääleks, mis ſaadab üle kogu maailma ſeletuſt Jumala ſõna täpſuſe üle.

Laſkem aga teadlaſtel teguſſeda. Nemad ei ſuuda teha tööle kaſju, waid kaſu.

Mida arheoloogid ei ſaa leida.

Ja kuidas ſee tõendab piibli jutuſtuſt üldiſeſt weeuſtuſeſt.

Õpetlaſed ja ſilantroobid on tänapäew agaralt tööle möödunud aegade ja ſiwilifitſiooni kõige wäärtuſlikumate eſemete wäljakaewamiſega. Kirka ja labida waral on toodud eſile ja awaſtatud jaded, ei, tuhanded aakred Juuda, Galilea, Samaaria, Kaldea, Uri, Babiiloonia ja teiſte piibliſe otſekoheleſ ühenduſes olewate maade püha ajalugu. Need maa ſees olewad augud annawad wäärtuſlikku informatiſiooni, mis rewolufioneerib praeguſa aja ſuurte mõtlejate intellektuaalſet juunda.

Sarnane hiigla hulk tummi tõenduſi, mis ſadakiid ja tuhandeid aſtaid on lamanud maa põueſ, räägib nüüd ſarnane tugewa keelega, et arheoloogid ja wäljakaewajad ſeiſawad aukartilikuſt wadeldes graniidi, marmori ja mulla tonne, mis awaſtatavad wanaaja keelekiid jutuſtuſi. Kaljud ja kivid ei waleta. Need maa-aluſed tunniſtuſed ütlewad üksnes, mida nende üle on jutuſtatud. Nemad awawad oma waſiwad huuled ja teatawad nüüd ſelge häälega: „Mina räägin ſeda, mida teie teate ja tõendan ſeda, mida teie näete.“

Ühtegi leiduſt weeuſtuſeſt ajaſt.

Arheoloogid ja aſutiled, kes hindawad neid wäljakaewatud leiduſi, on wiimaste aſtate keſtes otjuſtawalt muutnud oma waadet maade, walitſejaſugude ja loomiſe eneſegi ſuhtes. Kuna moodne ewolufiſioon, kui nõndanimetatud teaduſ, pole annud teed arheoloogia poolt ilmutatud töö rikkalikudele tunniſtuſtele, pole kaugel päew, mil maa-põue kaljud ja muud maa wormid aſtuwad üles Jumala tõeſõnumi waſtaſte waſtu, ja hiiuawad waljuſt ning pole tagaſihoidlikud kuulutamiseſega, et pühakirja kirjutiled on elawa Jumala ſõnad.

Kuna tähelepanuwäärt õpetlaſed ja kuulſad mehed laſkamata töötawad neil piibli mail, tuues päewawalgele paljude möödunud ſajandite ſilmapaiſtuſi, pole wäljakaewamiſed tänini toonud eſile midagi, mis liitkaſ ümber pühakirja eſimestes peatiitſides leiduſed jutuſtuſed. See on tõſi, ja tänini on waſtaſeid, kes kahtlewad piibli õpetuſteſ weeuſtuſe ja weeuſtuſeſe aja täielise häwituſe üle, kuid tänini pole leitud midagi, mis liitkaſ ümber pühas raamatuſ jutuſtatud ſinniſtuſed. On leitud palju kirjutiled, mida wõib jälgida tagaſi Abraami, Egiptuſe ja Babiilooni päewadeni. On olemas kaljuſid ja papüüruſeid, mida oſataſe lugeda, mis juhiwad tagaſi ajale, mis oli paar ſajandit peale weeuſtuſt. Kuid üheſti neilt ei leidu midagi, mis oleks waſtoluſ pühakirja jutuſtuſtega weeuſtuſeſe aja üle.

Õſimeſe Mooſeſe raamatu kolmes lühikeſes peatiitſis, neljandalt kuwendani — wiimane kaſa arwatud — jutuſtataſe meile lugu maailma ajaloo eſimeſeſt ſeiſmeteſt kümneſt ſajandit. Pühakirja kaheſt kümneſ lühikeſes ſalmis on jutt peaaegu kolmandikuſt inimajaloo ajaarmamiſeſt. Nad jutuſtawad, et need pitad ſajandid olid imeliſe ſelgitamiſe ja kõrwutamata arengu juurte ſaawutuſte aja-järguſ. Üks kirjutaja on wäga graafiliſelt kujutanud ſeda ajajärku.

Weeuſtuſeſe maailm.

Õoolimata weeuſtuſeſe maailma jumalaſartmatuſeſt polnud ſee aeg, nagu ſagedaſti arwatkaſe, teadmatuſe ja barbaarſe ajajärk. Inimeſtele oli annetatud wõimaluſ jõuda moraaliſe ja intellektuaaliſe ſaawutuſe kõrgele aſtmele. Nemad omaſid ſuure ſiwiſiliſe ja waimliſe jõu ja nende kaſu nii uſuliſe kui ka teaduſliku teadmiſe nõudmiſeſt oli wõrratu. On ekſlik arwata, et kuna nad elakiid kõrgel eani, küpſes nende mõiſtuſ hiliſa; nende waimſed wõimed olid warakuſt arenenud, ja need, kes hoolitſeſid jumalaſartuſe ja tema tahtega koostõlas elamiſe eeſt, jaid läbi kogu oma elu iſka enam teadmiſi ja tarkuſt. Kui meieaja tähtſad mehed aſetataſ waſtamiliſi enne weeuſtuſt elanud ſamaſtanuſte meeſtega, õjutuſſid nad wiletamaſs nii

waimse kui ka füüsilise jõu poolest. Nagu on vähenenud inimese aastad ja tema füüsiline tugevus, nii on vähenenud ka tema waimsed võimed. On mehi, kes on murinud kakskümmend kuni viiskümmend aastat, ja maailm on imetluses nende saavutuste üle. Aga kui piiratud on nende meeste võimed võrreldes nende meeste omadega, kellede waimsed ja füüsilised võimed arenesid aastajadu!

On tõsi, et moodja aja inimestel on kaju oma eelkäijate saavutustest. Meisterliku mõistusega mehed, kes kawatsevad, uurivad ja kirjutavad, jätsid oma töö neile, kes tulevad peale neid. Aga kui palju suuremad olid wanaaja inimeste võimalused isegi selles suhtes, kui see üksnes puudutab inimteadmist! Nende keskel oli sajad aastad inimene, keda Jumal oli valmistanud oma näo järele, keda Looja ise nimetas „wäga hea“ — mees, kellele Jumal õpetas kogu tarkuse, mis puutub materiaalsesse maailma. Adam õppis Loojalt loomise ajaloo; tema ise tunnistas üheksa sajandi sündmustest, ja tema annetas oma teadmise oma järeltulijatele.“

„Sarnased võimalused, nagu olid tolle aja meestel Jumalast tema tööde läbi teadmise saamiseks, pole enam kordunud. Ja nii kaugel usulise pimeduse ajajärgust on juure walguse aeg. Kogu maailmal oli võimalus saada Adamalt juhtnööre, ja neil, kes kartsid Jumalat, olid Kristus ja inglid õpetajaks. Ja neil oli waitne tõendus tööle Jumala aias, mis nii paljudes sajandites jäi inimeste hulka.“ — „Patriarchs and Prophets“, lhf. 82, 83.

Kolm suurt mitmesaja-aastast.

Kolm kõige wanemat meest, kes on elanud maa peal, on Adam, Metuusala ja Noa. Adam suri 930-aastaselt — peaaegu tuhande-aastaselt. Metuusala elas Adamast wanemaks, kuna tema suri weeputuse aastal, kui ta oli elanud juba 969 aastat. Metuusala, kes oli Adamast kaheksas, sündimisel oli Adam 687-aastane. Kuna Adam suri 930-aastaselt, elasid need kaks meest kaasaegsetena 243 aastat — hea hulk aastakümneid, mil need kaks kaugele jõudnud mõisid tunda lõbu üksteise jeltskonnast!

Milliseid huwitavaid, wärijemapanewaid ja ebaharilikke juhtumisi mõis esimene mees jutustada oma kaheksanda põlwe järeltulijale? Kui wõlur pidi Metuusalal olema kuulata Adama jutustusi oma warastest kogemustest! Kujuta ette Metuusala tundeid, kui tema kaugeleläinud isand jutustas temale oma kõnelusi palest palese kõigewägemaga, Jumala pojaga ja pühade olenditega.

Adam tuli esile Jumala käest. Arwatavasti tema mälu oli elaw, kiire, agar ja tugev, ja kahtlemata ta mäletas palju, mida ta oli õppinud oma

Loojalt. Polnud olemas raamatuid, pabereid, ajalugusid ega dokumente, mida Adam oleks wõinud anda üle Metuusalale. Polnud ka selle tarwidust. Keegi polnud kirjutanud, sest polnud tõenduskirjade wajadust, kuna Adam jäi kõige elawaks tõenduseks, mis oli juhtunud loomisest saadik. Adama lahkumisel olid Metuusalal ajaloo faktid sest päewast peale, mil Jumal lõpetas maailma loomise.

Noa elu.

Metuusala oli Noa wanaija. Noa, kes on wäljapaistew iseloom weeputusajast, sündimisel oli Metuusala 369 aastat wana ja ta elas 969 aasta wanaduseni. Nii elas ta oma lapselapse kaasaegsena kuus aastajada. Kujuta ette, kui palju Metuusala mõis kõnelda Noale maa ajaloo warasematest aastajadadest. Kui kerge oli Metuusalal kõnelda oma lapselapsele eelmiste päewade sündmustest, mida Adam oli jutustanud temale!

Nii meie näeme, et esimese seitsmeteistkümmne sajandi ajalugu oli kolme mehe — Adama, Metuusala ja Noa eludes. Nendele kolmele mehele oli usaldatud püha ülesanne — kuna nende omanduses oli esimesejärgu teadmine maailmalt. Seda teadmist polnud leida raamatutest, kaljudest ega dokumentidest. Need kolm meest olid pärinud selle päranduse otsekohe taewast. Esimene mees andis selle edasi Metuusalale kui keskmisele mehele, kes selle omakorda pärandas sellele, kes elas üle selle hirmsa häwituse, mis muutis maailma üldise weeputuse ajaks. Särgnew wäljavõte eelmainitud autorilt walgustab seda ka selles suhtes:

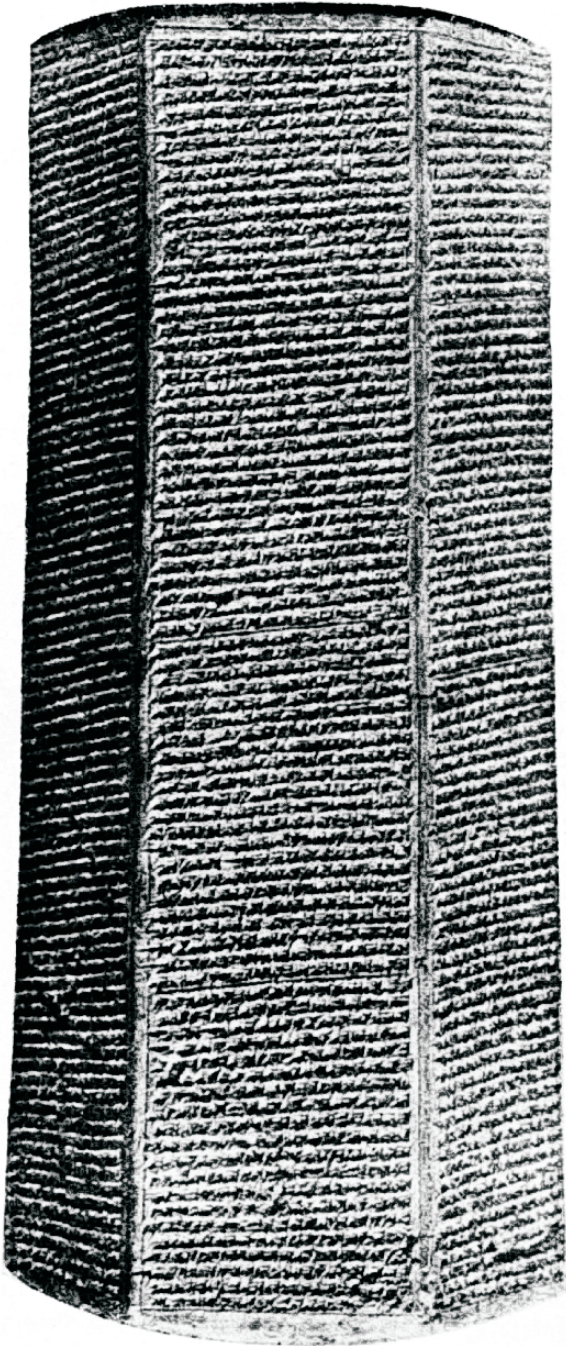
„Weeputuseelsetel inimestel polnud raamatuid ega ka kirjalikke dokumente; kuid oma suure füüsilise ja waimse jõuga neil oli tugev mälu, mis muutis wastu wõtta ja meeles pidada seda, mis oli temale usaldatud, ja muutmata kujul anda seda edasi oma järelesoole. Ja sadandete aastate keskel oli samaaegselt maa peal seitse põlwe, ning neil oli võimalus nõupidamiseks ja igaihe teadmiste ja kogemuste kajutamiseks.“ — „Patriarchs and Prophets“, lhf. 83.

Pühakiri ütleb, et „neil päewil olid juured pikad mehed maa peal, ja ka pärast seda, kui Jumala lapsed inimeste tütarde juure heitsid, siis töid need neile lapsed ilmale; needjamad on need wägewad, mis annuist ajast kuulsad mehed on.“ 1. Moos. 6. 4.

Pühakirja tunnistus.

Milline tähelepanuwäärt aeg pidi olema weeputuseelne ajajärk! Kuidas mõib praegune põlw otustada inimeste liigi üle, kes olid olemas tol ajal? Praegusel ajal pole meil ühtegi ühendawat liili weeputuseaegse põlweaga, ega nende paljude põlweodega weeputusajast praeguse ajani. Meie

mõisted tollest ajast ja inimestest on ja peavad olema täiesti ettekujutuslikud. Minutene alus, mille najal meie võime avaldada oma arvamiist nende inimeste kui ka aja üle, on see, mida sisaldas pühakirja kirjutised.

Assüüria kuningas Sanheribi salviprism, millel on kirjeldatud tema sõisetung Pales- tiinaesse ja Jerusalema piiramine Suuda kuningas Histiia ajal.

Pole avastatud ühtegi kirjutist sellest ajajärgust ja arvatavasti ei leita ka ühtegi. Minutene teate- allikas weenputuseelse aja üle on piibel. See ju- tustis on vastupidaw, usaldatav, vastumõetav ja

usutatav. Mastodonid ja muud väljakaevatud fi- wistused jutustawad meile osa sellest, mis see aeg võiks olla olnud. Arheoloogide avastused ei kan- nata, ega saagi jeda, välja mingisugust sõrdlust sellega, mis weenputuseelne oluford tegelikult võis olla.

Pühakirja tunnistus kinnitab, et weenputusele järgnevaid päevi nimetatakse wanaks ajaks. Ja meie loeme nende aegade üle:

„Juda poja Sela pojad olid: Er, Sefa isa ja Laeda, Mareja isa, ja selle pere suguvõjad, kes kallist linast riiet tegid, Usbe soos, ja Jokim ja Koseba mehed... kes Moabiti ijandad olid, ja Nafubilehem; aga need on wanad asjad.“ „Ja Sisa, Siwi poeg, kes Moni poeg... Needjinatsed said nime pärast üles pandud kui würestid oma suguvõjade sees ja nende wanemate pered laotajid endid väga laiali. Ja nemad läksid sinna, kust Sedori minnaks, oru poole hommiku wastu, kar- jamaad oma pudulokustele otstina. Ja nemad leid- sid wägewa ja hea karjamaa, ja maa oli kõikiwidi lai, ja seal oli rahuline ja wainne asi, sest Sammi soost olid need, kes seal ennemuiste elasid.“ 1. Mja r. 4, 21. 22. 37—40.

Neg peale weenputust.

Celmised kirjakohad jutustawad ajast, mis järg- nes Sammi ajale. Sam oli Noa teine poeg. Maa- ala, mis oli Sammi omanduses peale weenputust, on kirjeldatud 1. Moosese raamatu 10. peatükis, 6.—20. salmini. Noa järeltulijad wõtsid oma omanduseks osa maa-alast ja sellest peale on ini- mejed leidnud tee kõigisse maailma osadesse. Neg peale weenputust, mis järgnes ajale, mil Noa jä- reltulijad walijid endale eluaseme, kutsutakse wa- naks ajaks. Pühakirjas pole ühtegi osutust Nada- mast Noani olnud kümne põlwe järeltulijaile, kes elasid enne weenputust, välja arwatud Noa järel- tulijad.

Rüüd äärmiselt wäärtuslikud arheoloogilised leiutised toowad päewawalgele palju wäärtuslikku ja annawad walgestawat informatsiooni weenu- tusele järgnevatelt siindmüstelt. Senini pole weel kaewatud välja midagi, mis oleks wastolus püha- kirja kirjutatud tunnistustega. Pole ka leitud üh- teagi kirjalikku tunnistust, mis oleks pärit weenu- tuseelsest ajast. Jumala püha raamat seisab ikka kadumata tõe monumendina, mida saanud „pühad Jumala mehed... juhata tud pühast wainust.“ 2. Petrusse 1, 21.

Frederick C. Gilbert,

Seitse pajunat.

L. L. Babienco.

Prohvetikuulutuses tähendab pajun vägevast hüllet ettevalmistuseks sõjale, lahingule, veremalamisele. Jer. 4, 19—21; Joel 2, 1—11.

Ettekuulutus seitsmest pajunast on kirjutatud Johannese ilmutuse raamatus 8 ja 9. ptk. ja 11, 14—19. Seitsme pajunaga mõeldakse neid karistusi, mis saadetakse äralangemud ja kangelaste ristiusu koguduste peale.

Rooma maailmariik enne jagunemist kahte osja: ida ja lääne riigiks, jaotati kolme valitseja: Konstantiini, Titsiniuse ja Maskentsiuse vahel aastal 311. p. Kr. j.; kuid aastal 337. jaotati ta uuesti Konstantini poegade vahel. See pärast kui prohvetikuulutuses räägitakse kolmandast osjast, siis on selle all mõeldud kolmas osa Rooma riigist.

„Ja esimene ingel ajas pajunat, ja rahe sai ja tuli verega segatud, ja heideti maa peale, ja kolmas osa puid põles ära, ja kõik haljas rohi põles ära.“ Zlm. 8, 7.

Esimene pajun tähendab gootide pealetungi, Allarichiga eesotsas, Rooma riigile, mis sündis 395 kuni 410 p. Kr.

See kallaletung oli kristlastele suureks karistuseks. Nad kannatasid väga toorete ja metsilute barbaride läbi. Jumal omas prohvetlikus saatekirjas kogudustele teeb avalikuks igaihe patud ning hoiatab, soovitades kahetjeda; aga et kogudus ei kahetsemud ning päälegi veel ära heitis manitsuse, siis saatis Jumal neile karistuse.

Pöörame tähelepanu sellele, et pajunate ajajärg ei alga koguduste ajajärguga ühel ajal. Pajunad kui karistused äralangemud kogudustele algavad hiljem, kui ärataganemine on juba oma haripunktini jõudnud. Koguduste elu algab 31. a. p. Kr., aga pajunud alles 395. a.

„Ja teine ingel ajas pajunat, ja otsegu suur mägi, mis tulest põles, heideti meresse, ja kolmas osa merd sai vereks, ja kolmas osa loomi, mis meres ja hinges on, suri ära, ja kolmas osa laevu sai hukka.“ Zlm. 8, 8, 9.

Teine pajun tähendab wandaalide rööwretke, Genserichi juhatusel, mis sündis aastal 428—476. Wandaalid olid rängaks karistuseks äralangemud ristikogudusele; suurema toorusuga rööwitsid ja purustasid nad kõik. Rooma riigi laewastik, mis koosnes 1113 laewast, hävitati; sealjuures hukkus kümme tuhat Rooma sõjameest.

Sellest ajast jäi „wandalism“ toore ja hävitawa jõu tähendusfonaaks.

„Ja kolmas ingel ajas pajunat, ja üks suur täht, mis põles otsegu lamp, langes taewast maha, ja langes kolmanda osa jõgede peale, ja wee

allikate peale. Ja tähe nime hüütakse koirohks, ja kolmas osa wett sai koirohks, ja palju inimesi suri ära, et see oli wihaks saanud.“ Zlm. 8, 9, 10.

Kolmas pajun on tähendustuju hunnide pealetungi kohta. Nende juht oli Attila, kes ise ennast nimetas „Jumala witsaks“. Hunnid ilmusid Euroopasse, hävitades kõik, mis ees oli; nad olid raskets karistuseks kogudustele Lääne-Roomas.

Rooma laetwa

Aastal 451. oli lahing Kataluunia väljadel. Selles lahingus said hunnid lüüa. Nad olid küll lühiajaliseks, kuid raskets karistuseks ristiusu kogudusele.

„Ja neljas ingel ajas pajunat, ja siis löödi kolmat osa päikest ja kolmat osa kuud ja kolmat osa tähti nõnda, et kolmas osa neid pidi pimedaks minema ja kolmas osa päewa ei pidanud paistma ja öö niisanuti.“ Zlm. 8, 12.

Neljas pajun kujutab herulisiid, Odoakeriga eesotsas, kes aastal 476 Lääne-Roomale lõpu peale tegi. Romulus oli wiimane valitseja. Temaga langes kõik wõim, mis oli konsulite ja senati käes. Päike, kuu ja tähed, mis siin ettekuulutuses tähendatud — need on maa tähtsamate

walitsuse organide eespildid, mis langesid herulide pealetungil.

Nii langes barbaaride kallaletungi raskuse all Lääne-Rooma juurriik. See oli Sumala karistus kirsklastele, kes juba sel ajal jätsid maha ristiusu puhtuse ja kõrged ideaalid ning langesid nii madalale, et omas elus ja iseloomus paganate jarnased olid. Sumal hoiatas neid, öeldes, et nad meelt parandaksid, kuid jeda ei pandud miskiks

das keskelt taewaft läbi ja ütles juure häälega: Sada, häda, häda neile, kes maa peal elavad nende kolme ingli teiste paunate hääle pärast, kes weel peavad paunat ajama." Nlm. 8. 13.

„Sa wiies ingel ajas paunat ja ma nägin ühe tähe taewaft maha langemat maa peale ja temale anti jügamuse kaewu wõti, ja ta tegi jügamuse kaewu lahti ja kaewust tõusis suits ules otsegu juure ahju suits, ja päike ja taewaalune koht said pimedaks kaewu suitsust. Sa suitsust tulid tirtjud wälja maa peale, ja neile anti meelewalg nõnda kui skorpionidel maa peal meelewalg on.“ Nlm. 9, 1—3.

Wiies paun — häda paun. See on karistus, mis saadeti Sda-Rooma peale. Aastal 571. jündis Mekkas Muhamed. Aastal 622. algab ta oma poliitilist tegutsemist. Ta seadis kokku uue õpetuse, millele järgisid peaaegu kõik araablased. See hulgaliste araablaste ordude juht on ettekuulutusjes esitatud tähena, täpselt nagu ka Atilla (Nlm. 8, 10; 9. 1.).

Oma usuõpetust lewitasis muhameedlased mõõga abil Aafrias, Aafrikas ja osalt ka Euroopas. Araablasket wõi saratseenlastel ei olnud organiseeritud sõjawäge, kuid neil oli üldine waimlik juht — kalfif. Neil ei olnud ka agressiivseid kawatjusi ja püüdeid wallutada rahwaid. Nimetsejeks eesmärgiks oli neil — lewitada oma usku, islami.

„Sa suitsust tulid tirtjud maa peale.“ Nlm. 9, 3—11.

Prohwetikuulutus nimetab araablasi tirtjudeks. Iseloomustaw nende loomade juures on see, et neil ei ole juhti. „Rohutirtjudel ei ole kuningat, jiski lähewad nemad kõik hulgaliste wälja.“ Spj. 30, 27.

Araablasket nagu rohutirtjudelgi ei olnud wäejuhti. Nagu teada ilmub rohutirtjude parw ootamata ning jünnitab häwitus omal teel. Nii-jama olid ka saratseenlaste häwitamad tormijookjud.

XII. sajandil Temučiu, mongoolide pealif oma hiigla sõjawäega oli Sumala poolt saadetud rängaks karituseks äralangenuid kogudustele. See wäejuht häwitas wiiskümmend tuhat linna ning tappis wiis miljonit inimest.

Araablasket wõi saratseenlased asutasid pärastpoole juure riigi, mille eesotsjas asusid türklased — Ottomannid. See jündis 27. juulil 1299. aastal. Sellest ajast peabki lugema prohwetlikku wiiekuulist piiramist. Ottomannide riik ei heitnud Sda-Roomat enese alla, waid terroriseeris (piinas) teda wäga.

Wiis prohwetlikku kuud wõrdub sajale wiiekümnele prohwetlikule päewale; kolmkümmend päewa kuus, teeb wälja 150 aastat (waata Gj. 4, 6.). Kui me 1299 aasta 27-dale juulile 150

huffumine.

ning fangekaelselt jattaksid omi kurje tegusid. Karitusejeks saatis Sumal nende peale paganaid, kes neid röõwisid ja tapsid.

„Kui müüd kuninga wahimeeste pealif Zernia oli lastnud enese juure tulla, jis ütles ta tema wastu: Jehoowa, jinu Sumal, on sest õnnetusjest rääkinud selle paiga wastu. Sa Jehoowa on saatanud jeda tulema ja teinud nõnda kui ta rääkinud; sest teie olete pattu teinud Jehoowa wastu ja ei wõtnud tema häält mitte kuulda, jee pärast on see asi teile jündinud.“ Ser. 40. 2. 3.

Nii lõpetasid neli paunat Lääne-Rooma riigi olemasolu. Jääb weel üle kolm paunat — karitused Sda-Rooma riigile, kui ta paremini ei tegutse, kui ta õde — Lääne-Room.

„Sa ma nägin ja kuulsin ühe ingli, kes len-

aastat juure arvame, siis saame ajaarvu 27. juuli 1449. a., mil oli wiienda sajuna lõpp.

Tähendatud ajal kannatas Ida-Rooma riik, mis koosnes äralangenud kristlastest, wäga. Kristlaste pühad asjad Jerusalemas ja üldse pühamaal, seal hulgas ka Issjanda haud, wõeti muhameedlaste poolt ära. Selle peale waatamata, et kõik jõud wälja pandi, et neid pühapaiku tagasi wõita, jäid nad muhameedlaste walitsuse alla kuni wiimase ajani, kus inglased selle oma kaitse alla wõtjid.

„Ja kuues ingel ajas oma sajunat“ ... Ilm. 9, 13—21.

Kuuendama sajunaga tehti lõpp Ida-Roomale. Muhamed II oli walujaks wiisjaks Byzantzi foguduste kristlastele. Konstantinopol langes ning sellest ajast peale on see muhameedlaste käes. Püha Sofia kiriku tornist wõeti riist maha ja asemel kinnitati muhameedlaste poolkuu. Suure Ida-Rooma riigi langus juudis 1453. a. Konstantinopoli wallutamisel tarwitati esmakordselt piisirohtu. Seepärast on ka ettekuulutuses jümbolsest öeldud, et tulest ja juitjust ja wäawlist huffus kolmas osa inimesi. Etimehes wiies sajunas öeldi „mitte tappa waid piinata“, mis tähendas, et riik omas oma poliitilise olemasolu. Kuuendas sajunas aga kui muhameedlaste walitus tõusis oma arenemise haritipule, ta mitte üksnes ei „piinanud“ waid ka surmas poliitilijelt.

Prohwetikuulutus määrab kindlaks Ottomannide juurriigi kestwuse aasta, kuu, päewa ja tunni peale. Sellega määrati kindel aeg nelja jultani jaoks, kes pidi ühinema ja koos töötama, mis ka ettekuulutuses jümbolsest näidatud neljast inglise seotud Ewratii (Wrati) jõe ääres. Meile tuntud prohwetliku ajaarvamise järele (prohwetlik aasta ehk 360 päewa wõrdub 360 harilikule aastale, kuu wõrdub 30 harilikule aastale, prohwetlik päew wõrdub ühele aastale ja üks tund ehk üks kahesümneneljandik osa ööpäewast wõrdub 15 päewale,) tuleb wälja 391 aastat ja 15 päewa. Prohwetlik päew loetakse üks harilik aasta. Egef. 4, 6. Kuuenda sajuna algus on 27. juulil 1449. Juure arwates sellele 391 a. ja 15 päewa, saame 11. augusti 1840. a. Sel aastal pidi jündima Türgi wõimu langemine. Nii see oligi.

Sõjas Ali-Baschaga, Egiptuse walitsejaga, türklased kaotasid kõik ja ainult Euroopa wõimude nõudel anti Türgile iseiseiswus tagasi. Inglis-Bene-, Austrija- ning Preisimaa seadsid Türgi walitsuse ametisse. Sellest ajast peale nimetatakse Türgi riiki „haigeks mehiks“ idas. Kuues sajun lõppes 11. aug. 1840.

Enne kui puhub seitsemes ingel, tehakse lõpp maailma ajaloole. Jumala saladus saab awalikuks ja kuulutatakse kõigile rahwastele.

„Ja seitsemes ingel ajas sajunat...“ Ilm. 11, 15—19.

Warsti puhub seitsemes ingel ja selle maailma riikide ajemele seab Kristus ise oma kuningriigi.

Meie elame juurte jündmuste läwel.

Tõeline meelesparandamine.

„Seepärast kandte õiget meelesparandamise wilja“. Matt. 3, 8.

See sõna oli Kristija Johannese jutluste põhitõttiks. Paljud mehed lähedalt ja kaugelst woollasid toffu, et näha ja kuulda imelist meest kõrwes. Ka wariseerid ja saduseerid ühinesid inimhulgaga ja astusid wõimsa jutlustaja ette palkwega ristlida neid. Kas nad tõesti olid liigutatud ja tahtsid omada oma elus ümberpööramist! Kindlasti mitte! Johannes nägi, mis liigutas neid ristimise nõudmiskes. See polnud midagi muud kui worm, et inimeste filmis näida twagana. Kogu kindlussega näitas ta neile nende puudusi ja ei olnud kiski waljude sõnade poolest. Kuid oma kõne pearasuse pant ta sõnadesse, nagu need on antud ülalolewas juhtõnas: „Parandage meelt!“

Beaagegu iga selle piiblitõtti sõna on suurima tähtsusega. „Kandte“ on tähtis, sest see ütleb, et midagi peab wõetama ette. Edasi sõna „will“ on tähendusrikas, sest see näitab, et ettewõetud samm alusel peab olema tähelepandaw, nähtaw tagajärg. Kõigist asjadest suurima wäärtusega on sõna „meelesparandus“, mida Johannes nõuab esimesel joonel.

Wariseerid ja saduseerid olid oma walimuse järele parimad Jumala sulased. Nemad wõisid rääkida meeltülendawalt. Nende palkwed olid pitad ja hästi koosjatud. Nende ülalpidamine hingamispäewal oli eestujuline ja wäga usku mööda. Nemad pidasid piinlikult filmas kõiki seaduse ettekirjutusi, mis puudutasid walist inimest. Kuid selle twaga paiste näofatte taha pettsid nad südame, mis oli täis ületohut. Nad pettsid waestelt leffnaisestelt nende wiimse waranatuuse, loffsid nalgi-jad surra enese ette, panid rahwale raste toorma ega kõwerdanud sõrmegi, et aldata waetolejat. Lühidalt öeldult, nad olid tolle aja hõelamad filmakirjateenrid.

Neile inimestele hüüdis Johannes kõige waljemate sõnadega: „Kandte õiget meelesparandamise wilja!“ „Kandte“, tehke pingutusi, ütlege midagi, tunnustage oma wõlga, laske oma ülalpidamise läbi mind märgata midagi, mis annab mulle kindluse teile ristimise jagamiseks. „Kandte õiget wilja!“ Wiljast tahtis ta neid ära tunda. Selle juure kuulub enesefüüdisius, pattudeäratundmine, pattudeülestatundmine, häda tunnused senise olemise üle. Weel edasi tähendab sõna „will“ muutust, mille toob endaga jumalik turbus. „Sest turwastus Jumala pärast (jumalik turbus) saadab meelesparandamise õnnistuseks, mis ei kahetseta,

aga maailma kurtvastas saadab surma. Seeft waata, seefama, et teie Sumala pärast olete kurtvats saanud, mis suure hoole on see teile saanud! Misjugu se wastamise ja meelepahanduse ja kartuse ja igatsmise ja õige wiha ja tättematmise." 2. Kor. 7, 10, 11. Siin on wiljad, mida Johannes nõudis warifeeridelt ja saduseeridelt ja samuti ka kõigilt, kes tulid tema juure.

Õige meeleparandus on alati äratuntaw teatud, mittefahetähenduslikest tundemärkidest. Need pole igaihe juures samad, waid tulewad nähtawale miimesjugal wiisil ja pole tõimalik suruda neid kangetesse reeglitesse. Aga küllast on teada, et iga õige, südam-stuulet meeleparandus on saadetud teatud tähelpanawatelt tõendustelt.

"Meeleparanduse wilja" peab toodama esile. Need peatwad olema meeleparanduse wäärilised, nii siis wastama õigese meeleparandusele. Näiteks, on seal mees, kes tõlgneb teisele summa raha. Tema ei täida oma tagasimatsmise kohustust ja kaob ühel päewal jäljetult. Mõne aja pärast aga tunneb ta ära oma teo kõlbmatuse, läheb tagasi oma tõlausaldaja juure ja pisaratega tunnistab üles oma teo. Kas see tõesti weenab tõlausaldajat, et mees on otsetoheselt parandanud meelt? Ei, waid ta ootab edaspidiseid tõendusi, kõige pealt aga, et tõlgnit tõtab taskust raha ja kustutab oma tõla. Pole temal aga raha, siis õige meeleparandamise juures on mõõdapääsemata, et ta wähemalt annab tõlausaldajale sõna kõigest jõust püüda matsta raha tagasi nii ruttu kui tõimalik. See on õige meeleparanduse wiili.

Lühidate sõnadega öeldult: seljapööramine senisele patuteele ja täeline pöördumine Sumala poole. "Kui teegi oma üleastumisi finnitab, ei lähe see temale torda, aga kes tunnistab ja maha jätab, selle peale halastatakse." Op. sõn. 28, 13. Patt peab tuntama ära. "Kui meie oma patud üles tunnistame, siis on tema ustaw ja õige, et ta melle patud andeks annab ja teeb neid puhataks kõigest ületohust." 1. Joh. 1, 9. On waja teha heaks nii palju, kui see on meie tõimuses. "Et hõel annab pandi tagasi, ja tasub jälle, mis ta riisunud, ja käib elu seadmiste sees, et ta mitte ei tee kõwerust; siis peab ta tõeste elama, ei mitte surema." Esef. 33, 15. Sakkus, tõlner, on jõudnud järele sellele põhilausele wäljapaisawal wiisil. Luka 16, 8. Meeleparandamine tähendab ka oma tõlglastele andeksandmist. Südamest peab kaduma igasugune meel-paha oma taasinimeste wastu. "Aga kui teie inimestele nende effitust mitte andeks ei anna, siis ei anna ka teie Isa teie effimisi mitte andeks." Matt. 6, 15.

Kui teegi tahab parandada meelt ilma, et ta täiks neis sammudes, siis on ta wale teel. See pärast "kandte õiget meeleparandamise wilja!"

R. E. B.

Kodufeldel.

Noorsugu ja tulewif.

Meie seisame tänapäew igaal elualal wõitluse tähe all. Sotsiaalsel elu kantakse parteide wõitlusest, majanduselu konkurentide wõitlusest ja rahwaste elu rahwaste ja rasside wõitlusest. Need wastolud wõiwad kunagi terawneda uueks maailmasõjaks. Oluliselt wõetuna on see kõik wõitlus usu ja uskmatuse wahel.

Tänapäew räägitakse wõitlusest rahwastunde pärast, noorsoo pärast ja laste pärast. Iga inimeste koondis ei wõitle mitte ainult meeste ja naiste eest, waid ka noorsoo eest, laste eest. Sotsiaalsim ja kommunistim ei wõitle ainult noorsoo pärast, waid nad sunniwad juba lapsel peale oma worme. See leiab oma põhjenduse wanafõnas: "Noorelt harjutatud, wanalt tehtud". Wõi: "Mis Juku ei õpi, seda Juhani ei mõista". See on wana elukogenus, et iseloomu arendamist peab algama juba warasemas noorusel. Kõik kõiges jääb aga ikka wõitlus usu ja uskmatuse wahel.

Singeteaduse töö wiib ülesleidustele tundmatul maal. Psühholoogid teewad tegemist nõndanimeetatud "alateadwusega". Nad teewad kindlaks, et meie teadlikud tunded on ainult wäike osa sellest, mis meie hinges juuhib. Suurem osa toimub "läwe" ees, mis wiib enesetundmiseni. Kõik, mis nähaakse, kuuldaakse ja mõeldakse, lastub alateadwusse. Sull mõjusid tekitawad ühenduse nagu maa all wefti ja tuli tegewuses on. Ükski mõju, mis last liigutab, ei kao täielikult. See puhkab nagu meres kuni wõib-olla ühel päewal torni nad kõik pinnale toob. Mastate eest olnud läbielud kutsuwad sagedasti hiljem esile wõimsa kriisi lapse elus wõi noore elus. Mõnigi hea wõi paha tegu on niisuguste elamuste esiletulemine, mis aastaid tagasi lapsel mõjusid. See teeb meid noorte ja nende wigade wastu õrnemaks ja ettewaatlikumaks.

Tänapäewa noorsugu on palju raskemas olukorras kui noorsugu kahesümne wõi kolmesümne aasta eest. Mõtleme nende mõjude hulgal, millele näiteks suurlinna noorsugu on ahwatletaw. Juba uni segatakse autode ja trammide müraft ja muust kārast. Edasi mõtleme mõjule illustreeritud ajalchtedest, naljalehtedest, kinoft, teatrif ja filmitor-kawaisft reklaamest. Kui palju meelisegawat mõjub noorsoole! Otse küllast selleks, et noorte meeleolu põhimõisteid mõõta. Kogub komplekse siiseelus, mis teifi wäärtuslike hingealafid tumestawad. Kui siis elutormid lahti puhkewad, tulewad sagedasti nii mõnedki meelewiisid pinnale ja awalduwad tujuwuses ja nürimeeluses. Mitte harwa ei otjastata juft siis walesti noorte hinge kohta.

Maailm on korraldatud wälisele edasijõudmi-

jele ja elunautimisele. Mis jelles piüides noorsoole kahjulikku on see, et kõrgematele waradele, igawikuwäärtusele, wähe tähelepanu kingitakse. Noorsoole elatakse ja näidatakse, et usk elawasse Jumalasse on midagi relatiivset, oludest ära olenemat.

Juba perekonnas noorsugu näeb tihti kibedust, waenu ja rahulolematust. Pole ime, kui neid tabawad pääliskaudsuse etteaimatud tagajärjed. Noorsugu saab tunde, et rahwaste elu ei ripu ega juhita jumalikust wäest. See waade jaadab neid mõnikord läbi terve eluaja, ifegi juure wanaduseni, ja see arwab, et sõda ja waen olewat tarwilikud tegurid inimkonna ajaloo. Kui meie weel jeda mõtleme, et rahwaste waen juba külwatakse koolides, siis ei ole meil tarwis imeks panna, kui palju inimesi mõtleb, et iga ilmawaadet peab maksma panema wägimalla ja sõja abil.

See materialistlik ilmawaade on kehastunud iseäranis niüidisel Wenemaal. Ilma usuta Jumalasse ja Jumastajasse kaswatatakse laps üles, kaswab noorsugu. Seal on mottoks: „Ei ole Jumalat“. Kaswatajad ütlevad, meie oma on laps, meie oma on noorsugu, wanad eeslid uskugu religiooni. Spetajad on uhked, et wõiwad öelda, nende klassis ükski laps ei usu Jumalat. See ateism on igal pool, kuigi ta teistel maadel kujukult teijiti awalikuks tuleb.

Mõtleme ometi, kui palju walet asetatakse lapse hinge, nagu kurejutud, lihawõttejänesel-jutud ja teised religioonilised ebatõed. On sellepärast imestada, et suurem osa kaswawat noorsugu kaldub olema usu wastu? Tõesti, ebatõde on küllalt, et pikku kõrwale juhtida kõigest õigest ja ausast, kõigest jumalikust ja igawesest.

Tänapäew on suur sõjahüüd: „Meil on noored; sel on noored, sel on tulewik!“ Tulewikul ei ole olnud kunagi niipalju ehitusmeisterid kui tänapäew. Noorus, see on eluiga, mis iseenejelt ei ole weel kuigi küps, omab weel wähe elukogenust, pärib otjustawad wäärtused tõsistes küsimustes rahwa tulewiku hüweks wõi paheks. Kas selle üle ei peaks järele mõeldama. Enesearmastust arendatakse enesekaswatusel asemel. Elu häwitamise piüie on elamise asemel. Tõubuhimu ei lase ainult kannust maitseada, waid jeda wõetakse ette põhjani ära juua. Paljud küsiwad eneselt, mis jaan ma teenitud rahaga teha, selle asemel et küsida, mis pean ma tegema, et olla maailmas täiuslik inimene? Mii on uus põlw üles sirgunud, kahetunnemise aastaga oma elu elanud, aga kus on töötawad, ustawad kohuseteadlikud käed, kelle hoole wananem põlw wõiks jätta oma tulewase põlwe saatuse?

Keegi ütles: „Inimese õnn oleneb ära tööst ja Jumala lähedusest.“ Töö ilma Jumala läheduseta on peaaegu wäljakannatamatu teoorjus; koorem, mis lõpuks ka kõige tugemama wõimu häwitab. Töö ilma Jumalata sünnitab tühjuse hinges, mis täienemise järele kirjendab, mida asjata lõbuft

otjatakse. Töö ei suuda hoida ära küll kahtlust, aga Jumal kaitseb meid, kui teda usaldame. Kui see aga nii on, et Jumal ei ole ainult armas mõtete mäng, et mõnd auku meie ilmawaates täita, waid ta on meile suuruselt, tõsidusest, kui meie tunneme, et tal on meelewaid meie üle ja meie oleme temale wastutawad, kui tema meie teele jääb kuni tema ja meie wahel walitseb täieline selgus ja tõde, siis on paljudele ununägu ühest iflikkust, armsast Jumalast harilikult mööda. Karl Lamprecht ütles: „Kui ma oma elu kõrguspunktidele tagasi waatan, siis pean tunnistama: mis mind on raskest mõitlustest läbi kandnud, ei ole mitte, ma usun, waid, ma tean, et mu Jumastaja elab“.

Paulus, suur paganate apostel, kirjutab Rooma raamatus (1, 19): „See, mis Jumalast on teada, on awalik nende sees“. Tema ütelse järele on Jumala ilmutus olnud mõlema rahwasoo elus. On olemas Jumala usalduse jõud, mis ka eluraskustes alal püüib, mitte kui paljas arwestamine ja teadmine. On pühitus, kõlbline suguelu üle walitsemine, ilma milleta üldse ei ole wõimalik terve noorus ja abielu.

Rogu õhkkond, mis ümbritseb last, noort meest, noort tiitarlast, mõjub kas takistawalt wõi edendawalt iseloomu arenemisele. See oleneb wanematest ja kaswatajatest, kas lastel on kerge wõi raske leida oma seisukohta Jumala suhtes. Jumal on Jeesuses Kristuses lapselks saanud. Ta mõistab last, ta tunneb noorsugu. Kas tahame meie wae waks wõtta, et oma lapsi, oma noorsugu tema juure juhatada? Ta wõtab hää meelega nad kae kõrwale ja wiib üle maisel elu kaljude ja kuristikude igawesse staananiisse.

G. Düroff.

Pea meeles Jeesust Kristust.

(Järg.)

Ma joomiksin, et ma oma noortele sõpradele öieti wõiksin tuua filme ette Jumala armastuse. Kõige paremini wõin ma teha wast ehk wõrdlusega. Kuid iga wõrdlus lonkab — sellepärast ei tohi ka wäga arwustawalt waadelda pilte, mis on wõetud meie igapäewasest elust ja tarwitatud jumalikkude asjade kohta, kuid siiski wõiwad need sagedasti imestatawalt selgesti lasta paista waimseid tõdejaid. Eks pea meie tänulikult kasutama iga wahendit, mis toob meid Jumalale lähemale? Sellepärast lubage mind põimida siia järgmist juhtumust, mille ehtsuse eest ma wastutan.

Waimuliku juure ilmus ühel päewal tema neljateistkümneme aastase poja õpetaja ja nende wahel tekkis järgmine kõne:

„Ma tahtsin kuulata Teie poja järele; on ta haige?“ — „Haige? Ei — miiks?“ — „Sest, et ta polnud koolis ei täna, eile ega üleile!“ — „Polnud koolis? — Kas Teie ei etji?“ —

„Eftitufeft pole juttugi — ma mõtlesin, et on tegemist haiguslega. Igatahes pidasin tarwilikuks Teid sellest teadustada.“

Ohmunud isa tänas ja wajus peale õpetaja lahkimist tõjistesse mõtetesse; seal käis all majauks — isa kohkus üles ja läks oma kojutulewale pojale wastu. Pilt jüganurkide näole teatas pojale, et tema salateed on tulnud päewawalgele. Waikides järgnes ta isa wiipele, astus waiksesse töötuppa ja sulges ukse.

Ta nüüd kõlas pehmel kõlal: „Sinu õpetaja oli siin, ja pole kolm päewa koolis olnud, kuna meie arwamine, et ja enesestmõistetawalt olid seal! Sa oled meid teadlikult petnud. — Ma ei wõi ütelda, kuidas see mulle walu teeb! Mäti olin ma uhke oma auja poja peale — ma oleksin wõinud oma pea anda sinu eesi! Ja ja wõijid kolm päewa kätse ringi elawa walena! Poiss, kui ja teaksid, kuidas see mulle walu teeb!“

Iga sõna tabas poisji tema hingepõhja. Oleks isa käidelnud teda karmimalt, määranud temale mingi walju karistuse — jeda oleks olnud kergem kanda, kui jeda pehmuft.

„Tule,“ kõlas edasi, „meie palwetame koos!“ See oli temale weel enam wastuwõtmatum — temal polnud jüguft julguft palwetamiseks, jefst jarnases olukorras hoidutakse meeledil kahetõnest oma Jumalaga.

Mõlemad põlwitajid maha; isa puistas oma jüdamel palwes wälja ja poisj kuulatas waikset; temale näis, nagu oleks temale hoitud peeglit ees, mis näitas tema jüguft mitte kema pilti warjamata selgusega! Mõlemad tõusid niiskete jilmadega ja jüis kõneles isa:

„Minu poisj, meie elus walitseb igawesti maksim seadus: kannatust ei jaa lahutada jüüft — üks pole mõeldaw teijeta. Kus iganes ja leiad kannatust, wõid ja olla kindel, et keegi on kogunud endale jüü. Ja iga jüü toob enda järel kannatuse — mida keegi peab kandma, enamasti jee, kes on meile kõige lähemal ja armsam.“

Peale peatust kõneles ta edasi: „Sa tead, et ja oled teinud ülekohut; sellepärast lähed ja ülesse pööningukambri. Meie walmistame sulle woodi sinna ja jöögiaegadel jaadame sulle alati midagi üles. Sa jääd sinna senikauaks, kui kaua ja käid ringi elawa walena — kolmeks päewaks ja ööks.“

Poisj ei leidnud wastuseks ühtegi sõna. Waikides läksid nad pööningu trepist üles. Seal juudles isa oma poega ja jättis ta oma mõtetega üksi.

Õhtujöögil istusid wanemad üksteise wastas, kuid jöök ei tahtnud neile maitjeda. Üks teadis teisest, et tema mõtted wiibiwad ülewal poisj juures. Rauast tõusmise järele tahtis isa lugeda ajalehte, kuid prillid olid tuhmid ja kiri ebajelgel! Oma piinidil õmmelda, kuid niit ei tahtnud kui-

dagi minna nöelajilmast läbi! Lõpuks jaabub magamabeitmise aeg. Kuid uni põgeneb nende eest! Kell lööb üksteist, kaksteist, üks, kaks — enam ei kannata isa wälja! Ta ütleb: „Ema, ma ei kannata enam. Ma lähen üles poisj juure.“

Ta wõtab oma padja ja läheb tafakeji üles, et mitte poisji äratada. See aga lamab woodis awatud jilmil ja kui kuu waatab aknast sisse, jüis läigib niiskelt lapjepilgus, lapjenäol. Isa heidab tema kõrwale waiba alla, nad hakkawad üksteise ümbert finni ja pisarad woolawad ühte — nad on olnud ju alati nii head sõbrad! Siis uinuwad nad rahulikult magama.

Järgmisel õhtul ütleb isa magama minekul unesti: „Head ööd, emake, ma lähen jälle poisj juure!“ Ja jällegi jagas ta poisji karistust ülewal pööningukambri. Ka kolmandal õhtul polnud jee teisiti — isa ja poeg kandid karistust koos.

Imestab jee jind, et sama poisj nüüd täiskaswanud mehana kuulutab tuliste sõnadega ja julawa armastusega ewangeeliumi sõnumet keht- Siinas?

Ma tunnistan, et ma kunagi pole kohanud tabawamat pilti Jumalast. Teatavasti lajksid ka jüin end kõrwaldada mõned wastuwaieldawused. Nialgi pole ma näinud, peale lihaksjaamud sõna, kõigis joontes käiuslikku isa kujuk. Poisji karistus oli isa poolt walitud wabatahtlikult — jeda ei juhtu Jumala seisukohas meie patu wastu. Minule pole tema õrn armastus weel kunagi saanud nii nähtawaks muud moodi, kui jelle waikese jutustuse läbi.

Jumal ei wõinud pattu ära wõtta — jee on seal ja annab ennst tunda. Ka kannatust ei wõinud ta ära wõtta, jee oleks olnud armuta. Kannatus on manitseja, mis näitab patu hädaohule ja hüüab walju häälega: hoiad end, midagi on korraft ära. Sellepärast astus ta meie juure alla ainuüündinud poja kujul ja oli kolm päewa ja ööd waikses kambrikeses, millesse wiinud patt meid inimlapji.

Sellest tunneme meie Jumalat! Sellest tunneme tema jüdamel lõpmatut armastusküllust. Tema ei tunne nõrka tähelepanematajätmist, ega patu warjamist. Seal pööningukambri põlesid kustutatamatult poisji hinges kaks asja: tema patu wilekus ja tema isa tugew, truu armastus.

Jumal, kes meie juure alla astunud, Jumal, kes oma elu annud ja kes surma läinud — jee on Jeesus! Ja milleks jee kõik? Selleks, et õpiksime pattu wihkema, et kogu maailm järgnedes tema armutööle, wabaneks patust ja leiaks kodutee armsasse igawesse isamajja.

Sellepärast tee katjet, kogene, kas on kõsi, mida ütleb Jumala sõna: „Pea meeles Jeesus Kristus, kes on surmuisst üles tõusnud“ — ja jaad pühaks, ja muutud tema kujuks, ja muutud tema iluks — tee katjet, kogene! **Paul Pectow.**

Terwishoid.

Külmetus, selle põhjus ja käsitlemine.

Dr. P. Martell, Berlin.

Külmetuse arstiteaduslik mõiste on olemas juba aastasadu, kuid ühelgi ajal pole õnnestunud anda sellele täiesti selget kuju, ka praegusajal mitte. Kuna rahvapärases mõistes waadatakse külmetust kui iseiseisvat haigust, nii umbes katarri, kõha või nohu mõistes, tunnistab meditsiiniline maailm külmetuse mõistet mõne haiguspõhjusena. Wanaaja geniaalsemalt arstilt Hippokratestelt kuni uue aja arstiteaduse waldkonnani, kuni Schönleini, anti külmetushaiguste mõistele eraforraline tähtsus. Schönlein nimetas weel 80 haigust, millede põhjust tunti külmetuses. Meditsiiniline aeg Wirchowi ajal, seistes bakterioloogilise uurimise kindlal alusel, jooksis tormi külmetusmõiste vastu ja wapustas ka seda, kuid ei loonud seda kuidagi uueks. Nii on ka praegu äärmiselt raske wastata nii sageli seatud küsimusele, mis on külmetus, sest waewalt saab anda moodsa arstiteadusliku uurnise alusel terawalt piiritlewat, selget wastust.

Kõige peale waatamata on külmetuse mõiste määratu elaw nii hästi arstide kui ka wõhikute maailmas ja ka tulewikus on siin waewalt oodata muudatust. Püüame külmetusmõistele anda seda seletust, kuidas ta meile teatawal määral astub vastu praktilises elus peaaegu igapäew. Igivanadest kogemustest teame, et meie keha satub külmetamise hädadohtu teatud wäliste kliimaliste mõjude tõttu. Selle juure kuulub liig kerge rietus talwel, märjad sukad ja kingad, liig jahu supelus, higistamised sportimisel või pallisaalis, tõmbetuul sõitudel j. n. e. Kõigil neil haigustagajajega esiletulewatel juhtudel kõneleme külmetusest, kui ta ei astu esile mõne teise raske haiguse eelkäijana. Meie teame, et terve rida nakkushaigusi algab külmetuse tawaliste tundemärkidega nii, et iga külmetus jääb selgitamatuks oma algusest wähemalt kuni oma edaspidise käiguni. Kopsupõletik ja äge liikmejookswa on suurel määral külmetushaigusel, kuid teiselt poolt wõiwad nad esineda ka külmetuseta.

Külmetamist ja külma ei saa meie keha ja terwise suhtes seada ühele kõrgusele. Talwel käredata külma ja meie keha õige käitlemise juures pääsime igast külmetusest, kuna aga südasuwel suure palawuse juures wõime sattuda külmetuse hädadohtu. Külmetus ja külm pole terwishoidlikes mõttes sugugi ühtiwad mõisted. Talwise ärakülmamise käigul pole peaaegu mingit tegu külmetusega; külmamishaiigus on omaette haigustüüp.

Kaugelelewinenud waade, et külmetus seisab kindlas ühenduses ilmaga ja just külma aastaajaga, on waid osalt õige. Prof. dr. Ruhemann on tõendanud statistika waral, mis tugeneb Berliini haigemajades ettetulnud külmetushaigustele, et wähemalt iga teine külmetuse juhus on tekkinud jõltumatult ilmastikust. Kõigi peab aga tõendama ilmastiku juurt oja külmetushaiguste tekkimisel. Peale selle on Ruhemann seadnud üles wäite oma monograafias külmetuse üle, et külmetust tuleb wõtta kui iseiseiswat nakkushaigust. Meditsiiniline maailm aga on liikunud tagasi selle arusaamise kui eksliku. Tegelikult on nõnda nimetatud külmetuse haiguspilt äärmiselt selgusetu ja kõikum nii, et puudub tarwilik haiguspildi ühtlus, et wõidakse kõnelda kindlast haiguswormist.

Kui meie nüüd rahvapärastelt wõtame külmetuse mõistena nohu, õhuteede katarri, iseäranis kõha, limanahkade põletikku, silmapisaraid j. n. e., siis on nende haigusnähte wastu wõitlemiseks meie käsutuses terve rida rawiwahendeid, mis enamasti saawutawad oma eesmärgi. Sagedasti õnnestub tekkimisel olewat külmetust hoida ära wastuabimõude silmapilkse tarwitusele wõtmise läbi. Näiteks sportlaste juures, kes kergesti higistawad pingutawate sportliste saawutuste läbi ja satuwad kõrgendatud temperatuuri, on külmetamise hädadoht eriti suur. Siin on kogemused õpetanud, et kuim hõõrumine peaaegu alati takistab külmetuse esiletulekut. Seisab aga teiselt poolt end kuulutaw külmetus keha ebaloomulikus jähnemises, nagu pikem ootamine külmuisikes ilmastikus, siis sagedasti kaitses jäemete tugew liigutamine külmetuse puhkemise eest. Üldiselt on tuntud, et keha wõib aeglase, korrapärase karastamise läbi kaitssta külmetuse eest. See iseeneest õige kasulik karastamine peab loomulikult juündima ettewaatlikult, alguses tekkimisel soojade, siis külmade wannide või umbes samajuguste hõõrumiste abil. Weresooned seawad end pikaldaselt ümber ja kohanewad wastawalt karastusele.

Et tõsisemate külmetuste puhul minnakse woodi, on iseeneest arusaadaw; ka ei tohiks loobuda arsti kutsumisest, eriti siis, kui on haaratud ka mandlid. Higistamiskuurid on terwenemiseks kasulikud; kuid nende läbiwõimimine nõuab juurimat hoolust, kuna nad muidu halwendawad külmetust rohkem kui parandawad. Higistamiskuuridel peab alati hoolitsema kuiva pesu ja woodi eest, kuna külmetus muidu suureneb karedatawalt. Paljudel juhtudel on kasulikud kaelamähised ja keha jähjemähkimised. Et kõrwaldada nohu selle algamisel, on kuulus Berliini kirurg prof. Bier andnud wäga lihtsa wahendi, millel olewat wäga suur mõju. Nohu kõige wäheima tundemärgi puhul, olgu see siis kõdistus kaelas või esimene aewastus, peab lahustama klaasi täies wees ühe tilga 10% joodtinktuuri ja jooma seda ühe korraga ära. Wäheste tundide

jooksul harilikult kaovad selle koormava katarri esimesed nähed täiesti.

Nii kaua kui külmetus avaldub ainult ninaliimanahkade haigestumises, mida üldiselt tähendatakse nohuna, võib külmetust pidada võrdlemisi kahjutuks, kui ta ka võib muutuda õige koormavaks. Wiimane tuleb eriti nähtavale ninakoobaste ummistumise teel ninaliimanahkade paistetamise tagajärjel, kusjuures sagedasti kaasnähtena tulevad esile peavalud. Ülemine külmetusest kergele gripile on juhtunud paljudel kordadel ja õige käsitlusviisi tarvitusele võtmiseks peab iga ühikü haigusnähte üle olema küllaldaselt selgusel. Meie teame, et külmetus arwukatel juhtudel annab tõuke mürgiste bakterite tegewusele ja on nii arwukate nakkushaiguste põhjuseks. Selle poolest peab külmetamisel kinkima mandlitele erilist tähelepanu, sest need seisawad kui hoidjad ja walmurid õhuteede sissekäigul ja wärawal ja peawad püüdma kinni sissehingatud bakterid, et teha neid kahjutuks; kuid mõnikord jääwad nad alla bakteride tormijookjule ja haigestuwad ise. Mandlite suure tähtsuse juures inimkeha majapidamiseks tohib nende operatiivset kõrvaldamist tunnistada õigeks ainult tungiva hädajahu korral väga raskete haigestumiste puhul.

Kuna külmetus, nii palju kui ta seisab bakterilisel alusel, tähendab suurt külgehahtawuse hädahoitu, peab haige jätma maha kõik, mis kutsub esile nakkuse. Sädaohtlik nakatustegur on suudlus. Ettevaatuse tõttu peaks isegi loobuma käeandmisest terwitusel, kuna käe läbi wõiwad bakterid kanduda edasi. Wanast ajast tunnustatud kodused wahendid taimeteede näol on ka praegu õigustatud külmetuse vastu wõitlemisel; nad aitawad uuesti seada korda keha rikunud soojustmajapidamist. Nime-tada oleks sireli tee, leedripuu tee ja pärnaõite tee, samuti ka paisulehtede keedis. Asjakohane rietus ja loobumine kergemeelsest käitumisest meie keha vastu on alati parimaks kaitseks külmetuste vastu.

Natufene puuwilja söömisest.

Puuwilja söömine on suurima terwisliku wärtusega alles siis, kui see sünnib korrapäraselt ja keht-walt. Mõned inimesed sööwad kahetsa õuna korraga, kuid siis jälle poole aasta jooksul ühtki. Loomulikult on see täiesti wale.

Õuna wesiwami läbi ja loomuliku eluviisi eest wõitlejana laialt tuntud õpetaja Senepp ütles kord: „Õunasöömist peab jaotama ühikute päewade peale ja sööma neid korrapäraselt, siis tuntakse sellest peagi suurt kasu“. Ma tundsin wana meest, kes kõrgeima eani tundis rõõmu heast terwisest. Mitte wähesel määral kirjutas ta selle korrapärase õuna-

söömise arwete. Mäti peale sööki sõi ta õuna, mis ei tohtinud olla liig wäike, ja kui see puudus, jäi tal midagi wajakä. Puuwili sobib väga hästi söögi juure, edendab seedimist, seab mao jalule, mis sagedasti, selle omaniku korrawastase eluviisi järele, näeb wälja kui äratarwitatud nahkne rakkott. Kui inimene mõni aeg kolm õuna päewas, hommikul, lõunal ja õhtul sööks, siis oleks see suurepärase kuur mahlade ja wete parandamiseks.

See, mida eelpool öeldi õunte kohta, maksab loomulikult ka iga teise puuwilja kohta. Ka siin tuleb pidada silmas söömise korrapärasust, mis sugugi ei waja minna ühekiilgusele, sest neil kuil, mil on puuwilja külluses, wõime muretseada endale selles waheldust ja talwekuudel tarwitada õunu.

Kogu puuwili, mida peab sööma wärskelt, peab olema laitusetu ja weata. Salwaks läinud puuwili pole inimtoit, waid jarnaneb igale teisele riikinenud toiduainele. Sellepärast peab sisseostul pöörama tähelepanu puuwilja wärskusele, olgugi, et see näib wähe kallimana, sest odaw puuwili on enamasti aga liiga kalliks, kuna sealt juure oja peab wiskama minema. Marju muidugi pestakse, kuna aga puuwiljal, mis sisaldab kive ja seemneid, aitab rätikuga hõõrumisest.

Söömine puuwilja söömisel wõi pärast seda on aga täiesti otstarbetu. Rohwi wõi mõne muu jarnase joogi söömisel pole sellest kasu, sest puuwiljal endal on ju wedelikku külluses, kuna aga puuwilja wäärtus wäheneb samaaegse joogi söömise läbi. Kes aga sinna juure joob limonaadi, wõi mis weel halwem, õlut, wõib sellest saada kõige raskemaid mao- ja sooltehäireid, mis kutsuwad esile pikaldase kofkuwarisemise ja isegi surma. Eriti hädasohtlikud selles suhtes on tikerberid, pirnid ja kirsid.

Ka sai ei sobi wärsked puuwilja juure. Kõige parem on tarwitada sinna juure nisuteraleiba- mida walmistatakse pärmi ja haputaignata ja mis alles õieti wõimaldab selle peene aroomi tunnet, mis on olemas puuwiljas.

Suurel määral waadatakse puuwilja maitseainena, mitte aga toiduainena ja selle tagajärjel neelatakse ta peaaegu alla. Selle üle wõib puuwilja kuudel ringikäiwate puuwiljakauplejate juures teha muljeterikkaid, aga wähe rõõmustawaid tähelepanekuid. On täiesti selge, et ka puuwilja, nagu iga teist toiduainet, peab põhjalikult närima. Suuri puuwiljatiikke suudab magu samawähe ümber töötada kui muud närimata toitu. Tulewad ette puhutised, kõhualud ja jõutakse walele otjusele, et „ei kannata puuwilja söömist“. Hästi näritud puuwili on eriti kergesti seeditaw ja seda wõib söömitada ka inimestele, kellel on nõrk ja väga tundelik magu ja sool. Kiire neelamise läbi kaob ka kogu maitse, kuna aroomained arenewad õieti alles pikaldase närimise kestel.

Elgiõmaastif.

Sumalafalgamise wiisaastaf.

Wenemaal on usuwastane tegewus kujunemas õieti ägedaks. Gesmārgile tahetakse jõuda juba wiie aasta pärast. Selleks on uus tööplaani — „jumalafalgamise wiisaastaf“, mis kommunistliku partei üleliiduliselt nõukogult heaks kiidetud, ESR-i rahwakomisjaride nõukogul seaduslikus korras vastu wõetud ja tänawu 15. mail jõusse astunud.

Esimese jumalafalgamise aasta jooksul dekreet näeb ette kõigi waimulike akadeemiate, katoliku seminaride ja usuteaduse kursuste sulgemise. Kõigil „usufultuses olewail isikuil“ wõetakse ära toidukaardid.

Teise aasta jooksul projekt nõuab esiteks wabariikide pealinnades ja suurtes tööstuskeskustes kõigi usude jumalafodade sulgemist. Teised kirikud peab sulutama ja kogudused likwideeritama plaani järele nii, et 1. mail 1937. a. kogu ESR-i territooriumil ei oleks enam ühtki jumalafoda ega palwemaja ja mõiste „Sumal“ oleks aetud wälja Nõukogude Riidu piiridest. Weel tuleks teisel aastal lõplikult kaotada „usufolbed“ perekonnast, kõigist Nõukogude ajutusist „wälja puhastada“ usutunneta inimesed, panna maksma waimulike raamatute, ajalehete, broschüüride ja kirikuraamatute trükkimise keeld. Kiriku küünalde ja pühapiltide valmistamist hakatakse waljult ka-

ristama. Masšide hingeellu tahetakse istutada usumatus ja jeda tahetakse teha peamiselt usuwastaste filmidega.

Kolmanda aasta jooksul tahetakse Nõukogude piiridest wälja jaata kõik waimulikud, kes ei loobu oma elukutsest.

Meljandal aastal tulewad kõik kirikud, sinagogid, palwemajad muuta kinodeks, klubideks ja teisteks mõistliku lõbustuse kohtadeks. Usule ei tohi enam keegi anda tähtsust.

Wiies ning wiimane aasta on määratud usuwastasel rindel saawutatud wõitude jäwendamiseks ja kindlustamiseks.

Ujafirjandus on siiski jellele plaanile suhtunud loiuult. Nõukogude wõimud ei pea wene ja teiste rahwaste usutunneta häwitamise wõitlust nii kergeks ega wõitu kindlustatuks. Wenemaal ilmneb järjest nähteid, mis räägivad usuliste meeolude kasvamisest.

Miks on siis usk kaotamatu? — „Õõel mõtleb oma jüdames: ei ole Sumalat“.

„Meie Uja“ tellimise hind:

Aastas, postiga — Kr. 2.—. Üksik nr. 20 senti.

Wäljamaale aastaks Kr. 2.40.

Proovinumbriid maksuta.

Tellida wõib igast postiasutisest.

Üksik number 20 senti.